

Πρόλογος υπευθύνου σειράς
Ἰωάννου Θ. Μάζη
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Κάπου ἔγραφε ὁ Νικόλαος Ἰ. Πανταζόπουλος, τελευταῖος ἐκπρόσωπος τῆς ἱστορικῆς σχολῆς τοῦ δικαίου στὴν Ἑλλάδα, ὅτι οἱ θεσμοὶ ἐνὸς λαοῦ ἔχουν ἐλάχιστο παρὸν καὶ ἀμέτρητο παρελθὸν ὑπὸ τὴν ἔννοια, ὅτι γιὰ τὴν διαμόρφωση ἐνὸς δικαίου θεσμοῦ ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος δημιουργίας του χάνεται στὰ βάθη τῶν αἰώνων. Ἄν αὐτὸ τὸ ἀξίωμα ἰσχύει καθολικὰ γιὰ ὅλους τοὺς πολιτισμούς, ἰσχύει πολὺ περισσότερο γιὰ τοὺς Ἀραβες, τῶν ὁποίων τὰ θέσμια συνέβαλλαν, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, στὴν συνδιαμόρφωση τῶν ἐπὶ μέρους ἐκδηλώσεων τῆς ψυχοσυνθέσεως αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖο ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος ἀποδέκτης τῆς θρησκείας τοῦ Ἰσλάμ.

Νομίζω ὅτι ὅλοι κατανοοῦν τὴν ἀναγκαῖότητα γνώσεως τῆς προϊσλαμιαίας Ἀραβίας, τῶν θεσμῶν καὶ τῶν ἰδιαιτεροτήτων τῆς ὡς ἀναγκαῖο προαπαιτούμενο τόσο γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰσλάμ, ὅσο καὶ γιὰ τὶς σχισματικὲς ἀποκλήσεις ποὺ ἐνεφανίσθησαν στὸν κατ' ἀρχὰς ἀδιάσπαστο κορμὸ του. Δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ ὑποστηριχθεῖ ὅτι τὰ λογῆς σφάλματα καὶ οἱ ἀδέξιες, πολλὰς φορές, κινήσεις κάποιων χωρῶν σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἀραβικοῦ καὶ γενικώτερα ἰσλαμικοῦ κόσμου ἔχουν ὡς γενεσιουργὸ τους λόγο τὴν ἀδυναμία κατανοήσεως τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων καὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν αὐτῶν τῶν Λαῶν. Ὁ φυλετισμὸς, ἐπὶ παραδείγματι, τῆς Ἀραβίας ἐπεβίωσε ὡς δομικὴ μορφή διακυβερνήσεως διὰ τοῦ Χαλιφάτου· τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ τὸν γάμο τῆς ἀπολαύσεως (ζαουάγκ ἀλ-μόττα) ποὺ ἀποδέχονται οἱ Σηίτες, εἰς πείσμα τῆς ἰδίας τῆς ἰσλαμικῆς διδασκαλίας ποὺ κατήργησε τὴν προϊσλαμιαία αὐτὴν πρακτικὴ. Τὰ ἴδια μποροῦν νὰ εἰπωθοῦν καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους θεσμούς ποῦ, ἐνῶ ἀποτελοῦν

Εισηγήσεις προϊσλαμιαίων άραβικών θεσμίων

λανθάνουσα επιβίωση προϊσλαμιαίων έθιμων, έλαβαν δήθεν ισλαμική επικάλυψη, λ.χ. ο λιθοβολισμός.

Ή δια του Δικαίου γνωριμία ένός πολιτισμού άποτελεϊ άσφαλή μέθοδο γνωριμίας με αυτον τον πολιτισμό και ιδιαιτέρως όταν το ύπό εξέταση Δίκαιον δέν είναι νομοθετικώς τεθεσπισμένο άλλ' έθιμικής προελεύσεως, όπου στα έθιμα άποτυπώνεται με τον πιό καθαρό, ευανάγνωστο και έναργή τρόπο ή άποκρυστάλλωση τής συλλογικής συνειδήσεως ένός Λαού και κατ επέκταση ένός Έθνους, όπως έν προκειμένω οι Άραβες.

Αυτές οι σκέψεις μου άνεπτύχθησαν κατά την μελέτη τής παρούσης εργασίας του συνεργάτη μου Κυριάκου Νικολάου-Πατραγα, ή οποία άπήντησε και σε διάφορα έρωτήματα που μου είχαν προκύψει, όταν διαπραγματευόμουν λ.χ. την προστασία των συνόρων στις φυλετικές κοινωνίες τής Μέσης Άνατολής. Θα ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα ή όμολογία ότι με αυτην του την εργασία ο συγγραφέας θέτει όριστικές λύσεις σε έρωτήματα που είτε δέν είχαν τεθει καν στον δυτικό κόσμο είτε άπαντήθηκαν λανθασμένα.

Ο Κυριάκος Νικολάου-Πατραγα, έχοντας άφουγκρασθει ίκανοποιητικά την συλλογική συνείδηση του άραβικού Έθνους και γνωρίζοντας, όσο έλάχιστοι, την θρησκεία του Ίσλάμ, καταθέτει μια πλήρη συνθετική εικόνα των προϊσλαμιαίων Άράβων προερχόμενη από τις ίδιες, λόγιες και δημώδεις, πηγές τής γραμματείας τους με ταυτόχρονη προσπάθεια καταδείξεως τής δια του Ίσλάμ επιτελεσθείσης τομής. Ή πολυχρόνια ένασχόλησή του με την μεσαιωνική άραβική γλώσσα (την οποία άριστα όμιλεϊ και γράφει) και με το Ίσλαμικό Δίκαιο, του όποιου είναι Διδάκτωρ από την Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Άθηνών, του επιτρέπουν να εξάγει συμπεράσματα καθ' όλα ίκανοποιητικά σε ένα συνθετικό κείμενο, του όποιου ή δομή άκολουθει τις μεθοδολογικές προκρίσεις των παλαιών Ρωμαϊστών. Έτσι δέν είναι να έκπλήττει ή έμμονή του να τιτλοφορήσει την παρούσα εργασία «Εισηγήσεις», δάνειος όρος από εκείνους.

Θα ήταν ευχής έργο να συνεχίσει με την ίδια μέθοδο τον έρευνητικό του ζήλο στην εξέταση του Ίσλάμ πλέον, όπου το υπάρχον έρευνητικό και συγγραφικό κενό, μόνον ο ίδιος θα μπορούσε να κάλυψει.

Ί.Θ. Μάζης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Άθηνών

Πρόλογος υπευθύνου σειράς